

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин

Кафедра права

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету міжнародних відносин

В.В.Третько

вересня 2020 року

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Екологічне право

Освітньо-професійна програма Право

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція
Викладач(і)
Профайл викладача
E-mail викладача(ів)
Контактний телефон
Сторінка дисципліни в ІСУ
Консультації

Зміст інформації
Даценко Олег Федорович
<http://pravo.khnu.km.ua/professorsko-vykladatskyj-sklad/o.f.datsenko@ukr.net>
заповнюється за домовленістю
<https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=6174>
Очні: середа 4 пара 4-414 он-лайн: за попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Кредити ЄКТС	Аудиторні заняття				Самостійна робота, у т.ч. ІРС			Залік	Іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття					
В	Д			4	51	34		17		69		+		

Анотація навчальної дисципліни

Екологічне право це галузь права, що регулює суспільні відносини в системі «суспільство – навколишнє природне середовище», а саме ті, що пов'язані із використанням природно-ресурсного потенціалу нашої країни (використання всіх видів природних ресурсів, їх корисних властивостей, явищ та процесів природи, певних природних об'єктів, комплексів та територій природного та природно-антропогенного характеру), збереженням та охороною всіх складових довілля, а також забезпеченням якісного стану навколишнього природного середовища та певного рівня екологічної безпеки.

Актуальність засвоєння основних понять та інститутів екологічного права, є базовими знаннями, якими має володіти кваліфікований юрист, майбутній співробітник правоохоронних органів, державних органів виконавчої влади, а також інших державних і недержавних структур тощо.

Курс навчальної дисципліни «Екологічне право» не тільки висвітлює основні поняття, категорії, інститути екологічного права, що дозволяє уявити його сутність, призначення й роль у врегулюванні сфери екологічних відносин в процесі здійснення господарської та комунально-побутової діяльності в умовах ринкових відносин у відповідності з діючим законодавством, збереження довілля для майбутніх поколінь, а також впливає на формування еколого-відповідальної поведінки та формування біосферного мислення.

При викладанні дисципліни використовуються активні і творчі форми проведення занять.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни. Вивчення основних теоретичних положень науки екологічне право, оволодіння знаннями в галузі діючого екологічного законодавства та з практики його застосування майбутніми фахівцями юристами та співробітниками правоохоронної сфери.

Завдання дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, прагнення до збереження навколишнього середовища, здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації, а також до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

Очікувані результати навчання.

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: знати: на понятійному рівні відносини, які становлять предмет екологічного права, та їх об'єкт; основні екологічні права громадян, правові форми їх охорони та захисту; гарантії екологічних прав та свобод, джерела екологічного права; особливості правового регулювання окремих видів природокористування; на фундаментальному рівні – правові норми, що визначають порядок використання об'єктів навколишнього природного середовища та їх охорону, містять вимоги екологічної безпеки; на практично-творчому рівні – основні форми діяльності органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів у охороні навколишнього природного середовища та забезпеченні екологічної безпеки; вміти на репродуктивному рівні – дати юридичну оцінку екологічним правовідносинам; тлумачити еколого-правові норми чинного законодавства України та використовувати роз'яснення вищих судових та інших органів у процесі застосування норм права; складати документи, що опосередковують реалізацію екологічних прав громадян; вирішувати справи, пов'язані з охороною навколишнього природного середовища, раціональним використанням природних ресурсів та забезпеченням екологічної безпеки; на евристичному (алгоритмічному) рівні – правильно і свідомо застосовувати набуті теоретичні знання та норми чинного екологічного законодавства України при вирішенні конкретних справ, що виникають у практичній діяльності різних державних органів чи окремих громадян, у їх взаємовідносинах; вміти у належній формі викласти результати проведеної роботи – скласти проект рішення чи відповіді відповідного державного органу, заяви громадян (наприклад, із метою одержання інформації про стан навколишнього природного середовища) тощо; сприяти забезпеченню дотримання екологічного правопорядку, реалізації екологічних прав особи, вирішувати питання ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи та попередження інших екологічних криз; на творчому рівні – знаходити необхідні правові норми, що вміщуються у великому масиві нормативно-правових актів не тільки екологічного законодавства, а також актів суміжних галузей законодавства для застосування у конкретній професійній ситуації; узагальнювати практику застосування екологічного законодавства та робити відповідні висновки.

Тематичний план дисципліни і календар його виконання.

Таблиця 2 – Тематичний план дисципліни

№ тижня	Тема лекцій*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год	Література
1	2	3	4	5	6
1	Предмет, метод, система та джерела екологічного права	Предмет, метод, система та джерела екологічного права	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1; 18-24
2	Правові основи управління в галузі використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища	Правові основи управління в галузі використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1-3; 18-24.
3	Право власності на природні ресурси в Україні	Право власності на природні ресурси в Україні	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1; 5; 18-24.
4	Право природокористування (Загальні положення)	Право природокористування (Загальні положення)	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до	3	1-3; 5; 18-24.

1	2	3	4	5	6
			практичного заняття.		
5	Екологічні права та обов'язки громадян	Екологічні права та обов'язки громадян	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1-3; 5; 9; 18-24.
6	Економіко-правовий механізм у сфері природокористування та охорони природного середовища	Економіко-правовий механізм у сфері природокористування та охорони природного середовища	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1; 5; 7; 9; 18-24.
7	Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства	Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття. Підготовка до поточного тестування 1.	7	1; 3-6; 7; 18-24.
8	Правові засади використання землі. Земельне законодавство та його роль у визначенні правового режиму інших природних ресурсів	Правові засади використання землі. Земельне законодавство та його роль у визначенні правового режиму інших природних ресурсів	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття. Підготовка до захисту реферату 1.	6	1; 2; 6; 18-24.
9	Правий режим використання та охорони вод	Правий режим використання та охорони вод	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1; 2; 5; 18-24.
10	Правовий режим використання та охорони надр	Правовий режим використання та охорони надр	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1; 2; 7; 8; 18-24.
11	Правовий режим використання та охорони лісів і нелісової рослинності. Червона книга України	Правовий режим використання та охорони лісів і нелісової рослинності. Червона книга України	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1; 2; 7; 10; 12; 18-24.
12	Правовий режим використання та охорони тваринного світу	Правовий режим використання та охорони тваринного світу	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1; 2; 7; 10; 12; 18-24.
13	Правовий режим територій і об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі України	Правовий режим територій і об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі України	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття.	3	1; 2; 7; 10; 17; 18-24.
14	Правове регулювання використання та охорони рекреаційних, лікувально-оздоровчих зон і курортів	Правове регулювання використання та охорони рекреаційних, лікувально-оздоровчих зон і курортів	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття. Підготовка до захисту реферату 2.	6	1; 2; 7; 10; 13; 18-24.
15	Правова охорона атмосферного повітря	Правова охорона атмосферного повітря	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття. Підготовка до поточного тестування 2.	7	1; 2; 7; 10; 15; 18-24.
16	Правова охорона довкілля в населених пунктах, на транспорті, в	Правова охорона довкілля в населених пунктах, на транспорті, в	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до	3	1; 2; 7; 18-24.

	промисловості та сільському господарстві	промисловості та сільському господарстві	практичного заняття.		
1	2	3	4	5	6
17	Правове забезпечення екологічної безпеки	Правове забезпечення екологічної безпеки	Опрацювання теоретичного матеріалу та підготовка до практичного заняття. Підготовка до підсумкового тестування	7	1; 2; 7; 10; 14; 18-24.

Примітка: * Лекції проводяться щотижня по дві години, практичні заняття – раз на два тижні

Політика дисципліни.

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, курсову роботу та інші домашні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвітати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. При виконанні курсової роботи з дисципліни студент має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати курсову роботу за новою темою.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування; засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; якість виконання, набуття теоретичних знань і практичних навичок перевіряється шляхом розв'язання задач та захисту курсової роботи. Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: знання теоретичного матеріалу з теми; вміння студента обґрунтувати прийняті рішення та розв'язувати задачі; своєчасне виконання домашніх завдань з теми.

Захист курсової роботи здійснюється публічно перед комісією, призначеною завідувачем кафедри відповідно до графіка.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота	Підсумковий контроль
Усне опитування (обов'язковий мінімум оцінок – 5)	Тестовий контроль		Підсумковий контрольний захід
	Т1, Т2, ПТ3		
0,4	0,3		залік

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 25. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 30 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання
A	4,75-5,00	5	Зараховано Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок. Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками. Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
B	4,25-4,74	4	
C	3,75-4,24	4	

D	3,25-3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3.00-3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00-2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00-1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.

Контрольні питання з дисципліни.

1. Поняття екологічного права. Його предмет та система.
2. Метод екологічного права. Його основні ознаки.
3. Суспільні відносини, що формують предмет екологічного права. Їх класифікація.
4. Принципи екологічного права.
5. Правова охорона зелених насаджень у населених пунктах.
6. Загальна характеристика джерел екологічного права.
7. Конституційні засади регулювання екологічних суспільних відносин.
8. Закони як джерела екологічного права.
9. Рішення Конституційного суду України в системі джерел екологічного права України.
10. Поняття, зміст та особливості права власності на природні ресурси.
11. Право власності Українського народу на природні ресурси.
12. Право приватної власності на природні ресурси. Його об'єкти та суб'єкти.
13. Право комунальної власності на природні ресурси. Його об'єкти та суб'єкти.
14. Право державної власності на природні ресурси. Його об'єкти та суб'єкти.
15. Міжнародні договори як джерела екологічного права.
16. Екологічний податок: сутність та об'єкти.
17. Особливості юридичної відповідальності в екологічному законодавстві.
18. Юридична відповідальність за порушення права власності на природні ресурси.
19. Поняття управління в сфері природокористування та охорони довкілля.
20. Функції управління в сфері природокористування та охорони довкілля.
21. Органи управління загальної компетенції в сфері природокористування та охорони довкілля.
22. Органи управління спеціальної компетенції в сфері природокористування та охорони довкілля.
23. Кадастри природних ресурсів: поняття та види.
24. Екологічний контроль: поняття та види.
25. Екологічний моніторинг: поняття та види.
26. Екологічна експертиза: поняття та види.
27. Екологічна стандартизація та нормування: поняття та види.
28. Правова охорона рослинного світу.
29. Право природокористування. Його поняття та види.
30. Особливості загального природокористування. Його правове забезпечення.
31. Особливості спеціального природокористування. Його правове забезпечення.
32. Правові засади використання природних ресурсів на умовах оренди.
33. Підстави виникнення та припинення права природокористування.
34. Гарантії захисту екологічних прав громадян.
35. Право людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля.
36. Право людини на вільний доступ до інформації про стан довкілля.
37. Екологічні обов'язки людини.
38. Форми та способи захисту екологічних прав громадян.
39. Загальна характеристика екологічної безпеки.
40. Правове забезпечення екологічної безпеки.
41. Правовий режим зон надзвичайної екологічної ситуації.
42. Природоресурсові податки і збори.
43. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про рослинний світ.
44. Земля як об'єкт еколого-правових відносин.
45. Особливості правової охорони земель.
46. Право водокористування: поняття та правове забезпечення.
47. Водний фонд України: загальна характеристика.
48. Правові заходи щодо охорони вод.
49. Спеціальне водокористування. Поняття, види та правове забезпечення.
50. Правовий режим водоохоронних зон та прибережних захисних смуг.
51. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства.
52. Право надрокористування: поняття та правове забезпечення.
53. Види користування надрами: загальна характеристика.

54. Правове регулювання геологічного вивчення надр.
55. Правове регулювання видобування корисних копалин.
56. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надра.
57. Рослинний світ як об'єкт правової охорони: поняття та класифікація.
58. Види користування природними рослинними ресурсами.
59. Правова охорона рослинного світу: поняття та основні форми.
60. Зелена книга України: поняття та правове значення.
61. Право лісокористування: поняття та види.
62. Види використання лісових ресурсів та дозволи, що засвідчують це право.
63. Правове регулювання заготівлі деревини.
64. Правове регулювання заготівлі другорядних лісових матеріалів.
65. Правове регулювання побічних лісових користувань.
66. Лісові сервітути: поняття та правове забезпечення.
67. Правові заходи по відтворенню, охороні та захисту лісів.
68. Цивільно-правова відповідальність за порушення лісового законодавства.
69. Право користування тваринним світом: поняття та види.
70. Види використання тваринного світу та їх правове забезпечення.
71. Мисливство та полювання: поняття та правове забезпечення.
72. Документи на право полювання.
73. Види територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
74. Поняття та види рибальства.
75. Правове регулювання любительського та спортивного рибальства.
76. Правове регулювання добування (придбання) диких тварин з метою їх утримання і розведення у напіввільних умовах чи в неволі.
77. Особливості цивільно-правової відповідальності за порушення законодавства у галузі полювання та ведення мисливського господарства.
78. Особливості цивільно-правової відповідальності за порушення правил рибальства.
79. Цивільно-правова відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ.
80. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони.
81. Правовий режим дендрологічних парків та їх зонування.
82. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.
83. Поняття та правове забезпечення формування екологічної мережі.
84. Поняття та складові екологічної мережі.
85. Юридична відповідальність за порушення законодавства про екологічну мережу.
86. Природно-заповідний фонд: класифікація та право забезпечення.
87. Природні та біосферні заповідники: правовий режим та функціональне зонування.
88. Національні природні парки: правовий режим та функціональне зонування.
89. Правовий режим ботанічних садів та їх зонування.
90. Правовий режим зоологічних парків та їх зонування.
91. Правові заходи охорони атмосферного повітря.
92. Особливості правової охорони курортних та лікувально-оздоровчих територій.
93. Правовий режим рекреаційних територій.
94. Червона книга України: поняття та правове значення.
95. Категорії видів тваринного та рослинного світу, що заносяться до Червоної книги України.
96. Юридична відповідальність за порушення законодавства про Червону книгу України.
97. Відходи як об'єкти еколого-правового регулювання.

Рекомендована література

Основна:

1. Конституція України [Текст] : за станом на 1 березня 2009 р. / Верховна Рада України. – Офіц. Вид. – К. : Парлам. Вид-во, 2009. – 67 с.
2. Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку від 14 червня 1992 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=995_455.
3. Стокгольмська декларація (щодо питань навколишнього середовища) від 16 червня 1972 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=995_454.
4. Конвенція про доступ до інформації і участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля, від 25 червня 1998 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
5. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
6. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=80731-10>.

8. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
9. Кримінальний кодекс України в ред. 11.03.2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?Nreg=2341-14>.
10. Лісовий кодекс України [Текст] : за станом на 8 лютого 2006 року // Урядовий кур'єр. – 2006. – 18 лютого.
11. Про екологічну експертизу [Електронний ресурс] : Закон України від 9 лютого 1995 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
12. Про екологічну мережу України [Електронний ресурс] : Закон України від 24 червня 2004 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
13. Про курорти [Електронний ресурс] : Закон України від 15 жовтня 2000 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
14. Про об'єкти підвищеної небезпеки [Електронний ресурс] : Закон України від 18 січня 2001 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
15. Про охорону атмосферного повітря [Електронний ресурс] : Закон України від 21 червня 2001 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
16. Про охорону земель [Електронний ресурс] : Закон України від 19 червня 2003 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
17. Про охорону навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : Закон України від 25 липня 1991 року. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.

Додаткова:

18. Аніщенко В.О., Олійник О.І., Зенченко О.О. Екологічне право: Навчальний посібник. 2-ге видання, доповнене – Чернігів: Десна Поліграф, 2015. – 264 с.
19. Гетьман А.П. (ред.) Екологічне право - Харків: "Право" 2013. - 432 с.
20. Гетьман А.П., Разметаєва С.В., Анісімова Г.В. Навчально-методичний посібник з Екологічного права України - Харків: "Право", 2012. - 93с.
21. Камінська Н.В. Екологічне право [Текст]: навч. Посібник /Н.В.Камінська, А.І.Камінський, І.С.Куненко.- Вид.2-ге, доп. І перероб.- Київ: Дакор, 2013.- 247 с.
22. Кобецька Н.Р. Екологічне право України. Підручник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. Київ. Видавництво: Юрінком Інтер, 2009. — 352 с.
23. Рябець К.А. Екологічне право України Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 438 с.
24. Сурілова О.О. Порівняльне екологічне право. Навчальний посібник. - — О.: Видавництво:"Фенікс", 2010 рік, 220 с.